

FRONTUL MĂRĂȘEȘTI

• ILUSTRAT •

Scopul acestei reviste este: de a propaga dragostea pentru Rege, Neam și Țară, de a strânge legăturile de camaraderie dintre foștii luptători, de a comemora faptele glorioase din războiul pentru întregirea Neamului, și de a pune la îndemâna Ostașilor dela Hotare o literatură de un înălțător patriotism.

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

DIRECTOR: GENERALUL G. DRĂGANESCU

Inscrisă la Tribunalul Ilfov S. I Com. Reg. publ. per. sub No. 558/1939

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAJESTATEA SA REGELE MIHAI I

MITRALIERA.

Lupta începuse, de cum se tivii ră săritul cu fuigerul increment al zozrilor. Trăgători noștri se aflau numai la o zvărlitură de piatră de șanțurile vrăjmașului; numai rețetele de sârmă ghimpată-i mai despărțiau de conurile bavarezilor.

Mitraliera sergentului Vezure Andrei, improșca moartea chiar de pe linia trăgătorilor, din dosul unui stejar scorburos, cu frunza roșie, de parcă sorbise din sângele cu care era umbibat pământul.

Caporalul Țarcă Ion, ochitorul piesii, trăgea cu înfrigurare, cu nasul vârit în pământ, cu ochii, rotunzi ca niște ochi de pasăre, la cătare: și mitraliera plouă, în șanțurile dușmane, cu foc, ca în vremea judecății de apoi.

Bavarejii amuțiseră și nu îndrăzneau să ridice capul din tainițele lor. Aveau însă, și ei o afurisită de mitralieră, care nu ne lăsa o clipă în pace, și melița ca o gură de muiere hârțagoasă. Paraponul ei cel mare era pe mitraliera noastră, care, nici ea, nu se lăsa mai prejos, și-i răspundeă, cu vârf și 'ndesat, subțirel-subțirel, ca o leliță mai tinerică:

„A noastră-i Olteancă, mai strigă caporalul Țarcă, ridicând nasul ascuțit ca un plisc. Așa, nu te lăsa, pulco, să te răpuie șocăța, că tu ești viț de-a lui Tudor și mai mare rușinea... Așa, dă-i drumul guriței... Ha-ha-ha... Așa-așa... Țo, pe ea, nu te lăsa!“

Locul din care trăgea caporalul Țarcă, era așa de cu primejdie, că nu era de chip nimeni să se apropie de piesă; și zadarnic striga sergentul Vezure cât îl ținea gura:

„Aduceți cartușe, fraților, că acuș nu mai avem cu ce trăge!“

Și vântura ca o moară de vânt, din brațele lui lungi, cu palmele cât niște lopeți.

Unul după altul, cei șase servanți, fură prăbușiți la pământ ca de trăsnet: doi morți, patru răniți; și însuși șeful mitralierii, sergentul Vezure, se rostogoli cu fața 'n țărână, cu mâinile cruce, în clipa 'n care se repezi să ia două cutii de cartușe zvărlite de un servant rănit. Rămase numai caporalul Țarcă îndărătul scutului, și încărcă cea din urmă bandă. Subt izbiturile gloanțelor dușmane, cari curgeau ca un șivoiu de apă din vârful unui munte, scutul scăpăra mii de scântei, cari păreau ca niște roiuri de leucici zburători. Deodată scutul se sparse, și-un glonț de mitralieră îl lovi pe caporalul Țarcă în nas, în degetele dela mâna dreaptă; și

pătrunse prin umăr și-i ieși prin spate. Caporalul se târi, printre stânci și buturugi, până la comandantul companiei, însemnându-și drumul cu sângele care-i curgea din beșug din umăr:

„Să trăiți, domnule căpitan, mi-a rămas mitraliera pe poziție și mie frică să n'o îea inamicul, găfâie caporalul Țarcă, rupt de oboseală.

— Las' că am eu grijă de piesă, Țarcă dragă îi spunea căpitanul; du-te numaidecât la doctor să te panseze“. Și comandantul companiei plecă mai departe să dea niște ordine.

„Mitraliera, vă rog, domnule căpitan, îi strigă din urmă caporalul Țarcă, cu toate că-i gălgâie sângele pe gură.

— Lasă că am eu grijă, du-te și te pansează nu vezi îți curge sângele pe gură?

— N'a mai rămas nici un servant, domnule căpitan, aveți, mă rog, grijă.

— Bine, bine, știu, mă omule; du-te acu să te panseze“.

Dar Țarcă nu se lăsa cu una cu două.

„Domnule căpitan, vă rog, piesa-i numai la cincizeci de pași de inamic.

— Știu, bre, știu: du-te și te pansează îți sic“. Dar Țarcă o ținea gaie înainte:

...Și tare mă tem, domnule căpitan, c'o veni un spurcat de barbarez ș'o captura-o“...

Brancardierii veniră și-l luară, mai mult cu sila, să-l ducă la doctor. Glasul i se înneca în sânge; dar tot nu se lăsa și ridica nasul ascuțit, de parcă vroea să-i ciocănească pe brancardieri în cap, și da mândios din mâni și arăta spre mitraliera ră-

masă singură, după stejar, și țipa cât ce putea:

„Nu uitați mitraliera, domnule căpitan.

— Da' taci, mă, creștinul lui Dumnezeu, că-ți năboește sângele pe nas și pe gură“, îi spuneau sanitarii.

Dar caporalul Țarcă nu se lasă nici mort, și începea dela capăt:

„Piesa-i numai la cincizeci de pași de inamic, domnule căpitan.

— Taci, mă, țarca naibei, c'ai să mori strigând, făcu un brancardier, pierzându-și răbdarea și culcându-l iar pe brancardă.

Dar caporalul Țarcă nu se da, și striga cât putea:

— ...Ș'or captura-o șocății, domnule căpitan: zău or captura-o.

— Taci, mă frate meu, că-ți punem călușe“ ziceau brancardierii, nemai știind cum să-l potolească.

Dar îcovit din pricina sângelui pe care-l pierduse, rămase neclintit pe targă, și închise ostenit ochii.

Răsăritul lumina ca un incendiu bolțile însângerate ale codrului: luase foc, parcă, toată pădurea până 'n adâncurile ei. Rănitul sta cu ochii închiși, cu fata alintată, ca în somnul morții:

„A ațipit, murmură un brancardier.

— Incet, să nu-l trezești, că iar începe“, zise celălalt.

Dar, deodată, caporalul Țarcă tresări și deschise ochii mari de pasăre; și, ridicându-se într'o mână, vru să mai strige odată; dar, sleit de puteri cum era, nu mai avu glas. Atunci, pe fața plină de sânge ce părea o rană vie, în lumina mare a răsăritului, — ochii caporalului Țarcă se întoarseră, plini de lacrimi, spre mitraliera părăsită, și strigătul pe care nu-l mai putu rosti gura lui plină de sânge închegat, îl strigară ochii, plini de friguri, mai aprig și mai desnădăjduit, ca țipătul pe care l'ar fi zvărlit gura.

N. N. BELDICEANU

Inchinare celor căzuți pentru patrie

Când prin sunări de trâmbiți, ori dangăte
[de clopot] Prin ferecări de sârme sau prin adânci
[tranșee] Ați auzit chemarea, nu v'a păsat. Și'n
[ropot] V'ați auncat sburdalnic, sfărșind o
[lepopoe].

De „Ura“ sau cântec, v'ați strâns toți la
[un loc] Cu 'nflăcărarea 'n suflet, cu moartea
[crudă 'n față], Și plini de veselie, v'ați aruncat în foc.

Voi n'ați știut de trudă, de lipsuri, de
[necaz] Ați făurit din trupuri, pământu ui prefață.
[naz] Din sânge plămădit-ați o mană din beșug
[plug]. Celor ce'n urma voastră vor pune boi

Intotdeauna'n piepturi, voi ați purtat,
[Eroi]. Dar n'ați murit. O viață mai bună pentru
[vot], O dragoste de țară și grijă pentru noi.

Vuiău în aer gloanțe. Jos, se spârgeau
[obuze...] Se'ncepe 'n cea lume, lipsită de nevoi.
[not]. Acolo'n pace Sfântă dormiți, dormiți Eroi,
Căci sufletele voastre sunt pururi lângă

M. T. Sâmbotiu

SFÂNTUL ILIE.

Trupele de Cetate se mutaseră de curând la forturi spre marea bucurie a soldaților de la țară și chiar a ofițerilor cari trebuiau să facă în fiecare zi, drumul din oraș la forturi și înapoi, ceea ce era foarte igienic. Dar nici unul nu se bucura mai mult de această mutare decât căpitanul Băltărețu care izbutise cu ajutorul unui grădinar din compania lui să prefacă fortul Porumbacu într'un adevărat paradis.

Un ofițer, deprins cu gospodăria uniformă dela celelalte forturi, nu și putea crede ochilor când intra în curtea fortului unde comanda și ca militar și ca gospodar căpitanul Băltărețu.

Baracamentul — o urâtă și săracioasă magazie de scânduri — care servea de adăpost în timp de pace, fusese îmbrăcată în ederă și viță de Canada ale căror tulpini se urcau pe el ca niște șerpi, acoperindu-i fața cu un zid de verdeață. Acest zid nu se întrerupea de cât în dreptul ferestrelor care se deschideau ca niște ochi mari în desișul de frunze, ce le încunjura, și priveau spre trecători uimite, mute, neînțelegătoare. Când unele rămurele creșteau prea mult în spre o fereastră, amenințându-i lumina, ele erau imediat retezate, întocmai cum se reteză la un copil anumite șuvițe de păr care, crescând prea lungi, îi dau în ochi.

Pe pereții de șipci ai unui chioșc, construit pe o ridicătură de pământ, erau conduși trandafiri urcători, iar de jur împrejurul lui : tufișuri de liliac, de clocotici, de caprifoi și de iasomie râdeau ici colea, îmbălsămând văzduhul, primăvara.

Vreo zece — doisprezece ploi piramidali în fața baracamentului de-a lungul șoselei de centură, cântau mai totdeauna din frunzele lor fără astâmpăr.

Dincoace de șosea, de amândouă părțile drumeagului ce ducea în cancelarie, ronduri de părăluțe și pansele, fășii de mixandre și de numă-uita înveseleau ochii cum se încălzea puțin pământul.

Prin curtea fortului fuseseră trase anumite drumuri care erau strejuite pe amândouă marginile de garduri vii de păducel, împrejmuiuându-se în acest chip și plantațiile de pomi roditori.

La o aripă a fortului era o grădină de legume iar dincolo de ea, o pașiște verde și veselă, deasă : perie, unde căpitanul aducea din când în când

soldații și-i puneă să se ia la luptă, ori să joace mingea.

Cum să nu se bucure deci căpitanul Băltărețu de mutarea la forturi când el trăia în acest raiu ? ! Și cum să nu-i crească inima de bucurie când auzea și pe camarazi și pe colonel spunându-i că par'că nu le mai vine să plece de la el ? !

Se înțelege că nu se mai ducea seara în oraș ci dormea la fort.

E adevărat că toate aceste lucruri n'ar fi putut lua ființă fără meșteșugul grădinăresc, dar ele ar fi tânjit, ar fi pirotit, s'ar fi ofilit și ar fi murit încet-încet fără iubirea și grija de fiecare zi, de fiecare ceas a căpitanului. Căci acest ofițer era foarte aspru, foarte drept cu oamenii, iubea cu ardoare pământul cu roadele lui și cerul cu lumina lui El pedepsea însă cu strășnicie minciuna, despre care spunea că e arma prostului, și trândăvia. Prin pilda neconținută de adevăr și muncă pe care o da el însuși soldaților, prin îngrijirea de foarte aproape de traiul lor, el ajunsese să facă din bateria lui cea dintâi baterie pe regiment și căpitanul Băltărețu era socotit cu drept cuvânt ca un om fericit.

Dar într'o zi, o mare turburare se ridică în sufletul lui : colonelul convocase pe toți comandanții de companii într'o ședință secretă și le aduse la cunoștință că la fortul Ghionoaia au fost prinși niște indivizi suspecti pe când schițau o anumită vedere a lui. Colonelul le recomandă să ia cele mai strașnice măsuri spre a ține forturile de vizitele unor astfel de oaspeți cari ar trebui chiar prinși.

După eșirea dela regiment, ceilalți ofițeri rămaseră în oraș până a doua zi dimineață. Căpitanul plecă însă pușcă la fort. Avea nevoie de liniște și nicăeri nu o găsea decât acolo.

Ajuns la fort, el încredință ordonanței calul și sabia și începu a se plimba prin curte. Se gândea la cele spuse de colonel și la mijloacele de a lupta cu acei nelegiuții cari ar încerca să se apropie de fort spre a-și smulge vreun secret. Cine să înțeleagă tainicele lor semnale ? Cine să le simtă mișcările ușoare ca de pisică. Cine să-i urmărească pas cu pas, fără a le da nimic de bănuit ? Cine să-i prinză în momentul cel mai potrivit ?

Pentru căpitanul Băltărețu urmărirea unui spion care ar căuta să se apropie de fort, se asemăna cu o partidă de șah întocmai ca la acest joc, unul din adversari — spionul — în-

cearcă prin orice mijloc a se apropia de fort, adică de Rege, pe când celălalt adversar trebuie să ia toate măsurile spre a-l împiedica. Dacă spionul e viclean ca o vulpe, cel ce îl urmărește trebuie să înțeleagă scopul fiecărui mișcare a spionului și să răspundă cu o mișcare care să-l facă să creadă că are a face cu un prost. Cel ce urmărește un spion, trebuie să pară doarme, dar de fapt să nu lase nici un amănunt neobservat ; trebuie să se îndepărteze de văzul spionului pentru ca în clipa următoare să-i fie pe urme, venind pe altă cale, și trebuie să se arunce ca o panteră asupra lui tocmai când trebuie, spre a nu-l scăpa din mâini.

Cu gândul la aceste lucruri, căpitanul nici nu băgă de seamă când eși din curtea fortului. Apucase pe un drum de țară și după câțva timp se opri și privi în jurul lui.

Sub rodnică desmerdare a soarelui, pământul tresărise înfiorat. Aerul cald al primăverii înmuia depărtările în străvezii museline albăstriei, iar cerul părea că se înălțase mai mult deasupra pământului și par'că fusese văpsit de curând cu un azur fermecător care spăla sufletul de griji chemându-l spre el.

Sătenii eșiră la câmp cari arând, cari semănând. Ciocârliile păreau a se juca sburdalnice cu plugarii. Aci săreau înaintea boilor, aci rămăneau în urma plugului, aci se înălțau ca de o svârlitură de băț și întovărășiau cîrripind prin văzduh pe cei ce rămăneau în urma plugului, aci se urcau la înălțimi unde abia se mai zăreau și de unde porneau ca glonțul, cu capul în jos cu aripioarele strânse pe lângă corp, fără nici un sgomot, până aproape de pământ unde cu o mișcare ușoară treceau din pozițiunea de cădere în cea de zbor, începând iar a cîrpi.

Mici vietăți se târau pe pământ printre firele de iarbă care străluceau în bătaia soarelui și creșteau fără nici un sgomot.

Căpitanul se uita la toate acestea, dar gândul lui nu se îndepărta de cele auzite dela colonel.

Către seară se întoarse la fort și ordonă să i se aducă fugarul spre a da o raită prin împrejurimi. În așteptarea lui, chemă pe plutonierul major Acesta veni într'un suflet, se opri scurt la distanța reglementară și salută :

— Să trăiți, domnule căpitan !

Era un reangajat de vre-o 25—26 de ani, înalt, bălan, slăbuț și cam ciupit de vărsat.

Căpitanul îl măsură din ochi spre a vedea dacă are ceva nereglementar în uniforma lui și îi ordonă să se dea mai aproape de el. Plutonierul major

făcu un pas spre ofițer și se opri, uitându-se drept în ochii căpitanului.

Acesta îl întrebă atunci :

— Ai auzit că la fortul Ghionoaia au fost prinși mai zilele trecute niște indivizi suspecti ?

— Am auzit ! — răspunse reangajatul.

— Înțelegi ce fel de negustori sunt ăia ?

— Da ! — se grăbi a spune subalternul.

— Ei, astfel de nelegiuți nu trebuie să se apropie de fortul nostru.

— Am înțeles !

— Pentru aceasta trebuie să veghem cu toții.

— Da, să trăiți, domnule căpitan !

— Să îndesești chiar de astăzi santinelele, repetându-le consemnul de a nu lăsa pe nici un străin să se apropie de fort, să înveți pe soldați să nu intre în vorbă cu orice drumeț și să nu răspundă acelor ce-i întreabă cine știe ce despre fort.

În acest timp ordonanța veni cu calul Căpitanul se opri și spuse soldatului să-l mai plimbe puțin. Dar calul nu se lăsa dus. Era un roib deschis, bine legat, plin la trup, cu flurele subțiri și copita ca de cremene, cu pânțele supt, cu fruntea pătrată pe care se lăsa un moț lung, cu niște ochi neastâmpărați, cu nările mari, roșii ca jăratecul. Îll chema Smeu. Venind lângă stăpânul lui, el începu a necheza voios și apoi a juca. Toate sforțările ordonanței de a-l îndepărta erau zadarnice. Căpitanul se apropie de el și începu a-i vorbi :

— Ce vrei tu, mă hoțule ? Vrei zahăr ? Hai ?

Apoi îl mângâie pe ochi, îl trase ușor de moț, îi dădu două bucăți de zahăr pe care calul le ronțai cu multă plăcere, îl bătui ușor cu palma pe gât și făcu semn ordonanței să se depărteze de el. Animalul se lăsă în cele din urmă dus de lângă stăpânul său, iar acesta se întoarse către plotonierul major care stătuse tot timpul în poziție de „drepti” și-i zise :

— Trebuie să alegem vreun gradat mai deștept care să dea târcoale prin prejurul fortului și să observe toate drumurile și potecile.

— Da să trăiți, domnule căpitan !

— Dacă întâinești vreun urumeț care îți dă de bănuț, intră în vorbă cu el și începe a-l descoase. Cât vei vedea că se cam încurcă în răspunsuri, pune-i mâna în ceafă și adu-l în fața mea.

— Am înțeles !

Ordonanța se apropie cu calul. Căpitanul mai aruncă o privire de înțelegere plotonierului major, încăleacă și plecă.

Rămas singur, plotonierul major

începu a se gândi la cele ce-i spusese căpitanul. El citise pe ici pe colea câte ceva despre spioni și își închipuia ce sunt în stare să facă acești neleguiți pe cari el îi ura cu toată puterea sufletului său primitiv și drept. Să-l fi dat căpitanul pe seamă un spion, el i-ar fi cuprins gâtul cu amândouă mâinile și l-ar fi sugrumat fără cea mai mică muștrare de cuget. Căci după credința plotonierului major Iordache Marin, un spion e o fiară spurcată care trebuie pur și simplu stărpită de pe fața pământului.

La „teoria” din acea seară, plotonierul major învăță pe soldați să fie băgători de seamă, să nu prea lege vorbă cu oricine și să nu lase pe nici un străin să intre în fort.

Chiar în clipa când plotonierul major isprăvi de vorbit, pică și căpitanul Băltărețu care spuse cu voce tare :

— Bună seară, tunari de cetate !

— Trăiți — răspuseră soldații, cântând puțin acest cuvânt.

Căpitanul se întoarse către plotonierul major pe care-l întrebă despre ce a vorbit soldaților.

— Despre spioni — răspunse Iordache.

— Foarte bine ! — zise căpitanul. Apoi către soldați și gradati :

— Un spion e cea mai ticăloasă ființă de pe fața pământului, un șarpe înveninat, o dihanie foarte primejdioasă. El se furișează printre soldați și trage cu urechea la ce vorbesc ei. Aude un cuvânt de la unul, alt cuvânt de la altul, alt amănunt de la alții și le leagă, spre a pătrunde adevărul. De aceea datoria voastră cea dintâi și cea mai grea este să tăceți ! Să vă țineți gura ! Să nu vorbiți între voi nimic despre ce este sau despre ce se întâmplă în fort, față de streini. Să fiți muți !

Dacă vă întreabă cineva cine știe ce despre fort, voi să vă uitați bine la el și să-l întrebați numai atât : dar pentru ce vrei să știi dumneata acest lucru ? Și să nu-i dați nici o lămurire.

Cei mai mulți din spioni nu întrebă însă nimic pentru că se gândesc ei că poate nu prea ar afla cine știe ce lucru mare. De aceea ei vor să vadă cu ochii lor ceea ce trebuie și pentru aceasta nu numai că nu intră în vorbă cu nimeni, dar se ascund de lume, se furișează cât pot mai mult spre a nu atrage luarea aminte a nimănui. Voi să fiți deci cu ochii 'n patru ! Să vă uitați cu același băgare de seamă și la un cerșetor zdrențaros și la un călugăr bărbos și la un vânător și la orice străin — ori cum ar fi el îmbrăcat — care 'și face drum pe lângă fortul nostru.

Sunt alte dihanii de astea care înadins se lasă, a fi arestate de voi spre a fi aduse în curtea fortului unde până să dați voi de veste șefilor voștri, ele au și ochit ceea ce urmăreau și și-au însemnat în minte ceea ce le trebuia. Unii sunt atât de ageri că dintr'o aruncătură de ochi au prins în mintea lor toate amănuntele întocmai ca un aparat de fotografie. L-ai prins, îl cauți, îl descoși, îl sucești, nu găsești nici o umbră de dovadă că ar fi vreun spion și trebuie să-i dai drumul. Atât a vrut și ei !

Prin urmare nu prea cărați pe toți streinii prin curtea fortului. Ori dacă-i apropiati, legați-i la ochi.

Isprăvind de vorbit, căpitanul își plimbă liniștit privirea peste trupă. Acum era momentul de a alege vrun gradat pe care să-l însărcineze cu supravegherea împrejurimilor fortului. El chemă deoparte pe plotonierul major și-l întrebă care ar fi după părerea lui gradatul căruia i-ar putea da o astfel de însărcinare. Reangajatul se gândi puțin apoi șopti :

— Nici unul nu e mai potrivit decât caporalul Haiducu. Asta e cel mai ager, cel mai desghețat și cel mai curajos.

Căpitanul aprobă : caporalul Haiducu i se părea și lui cel mai bun.

De aceea, fără să piardă timp, îl chemă în cancelarie și acolo îi făcu o adevărată școală învățându-l cum să se furișeze ziua spre a nu fi observat, cum să se miște când e descoperit, cum și ce să întrebe pe drumeții suspecti cum și ce să răspundă, cum să observe, cum să însemneze observațiile lui cum să atace, cum să se apere și cum să înconjoare vreo primejdie.

Apoi îl examinează întocmai ca pe un școlar spre a vedea dacă a înțeles pe deplin cele spuse. Și când eși din cancelarie, Haiducu avea urechile roșii de par'că i le frecase cineva tot timpul în mâini.

Brigadierul Haiducu dormi foarte puțin și foarte agitat în noaptea care urmă. Visă numai spioni. Pe unu din acestea era aproape să-l prinda, dar când mai avea de făcut numai câțiva pași până la el, picioarele nu-l mai slujiră. El se opintea, se sbuciuma, dar în zadar : mădularele nu-l mai ascultau și el se vedea cum e pironit locului ca lovit de dambla.

O furtună care se scorni prin puzerea nopții mări și mai mult turbura-re lui nervoasă.

Noaptea întunecoasă de primăvară gemea, plângea, urla, Plopii din fața baracamentului vui-au ca talazurile mării.

Abia în spre ziuă vântul se domoli încet-încet și o ploaie binefacătoare începu a cădea pe pământul uscat de secetă și de vânturile primăverii. Iar

brigadierul Haiducu adormi adânc.

A doua zi se repezi în oraș și pe inserate se întoarse la fort îmbrăcat în haine civile.

După învățul căpitanului Băltărețu, el trebuia să observe în ziua următoare împrejurimile fortului spre Turburata, o gărlă ale cărei ape bătând mereu în malul ei stâng, îl surpau neconținut. Pe malul ei drept fugea un drum nisipos care lega mai multe comune și care ducea la mănăstirea apropiată. În dreptul fortului un vad puțin adânc asigura trecerea căruțelor, a vitelor, a locuitorilor. Dincolo de Turburata se întinde o luncă plină de câtină și de nisip.

Caporalul nostru cunoștea în toate amănunțele această parte de loc și știa că dintr'un anumit punct al fortului putea îmbrățișa cu privirea o mare întindere de pământ. De aceea în ziua sorocită pentru observarea ei, se sculă în zori și plecă fără a fi sumțit de nimeni. Apucă pe o potecă, străbătu plantația de salcâmi și căută un loc de unde să nu fie văzut. Orbecăi câteva timp și când se lumina de ziua, găsi o veche „groapă de lup“ în care intră până la piept. De jur împrejurul ei un desis de mărăcini, câțiva pueți de salcâm, tufe de osul epurelui și de pelin ascundeau vederilor pe cel ce sta la pândă în ea.

Haiducu se cuibări bine în groapă și începu a se uita cu băgare de seamă în jurul lui.

Nu simțea nici cea mai mică mișcare. Faptul zilei răcorea mult văzduhul. Cerul se roșea spre răsărit și nu după multă vreme soarele se săltă în pragul pământului, roșu ca o ghiulea scoasă din cuptor și mai mare ca în timpul zilei. Haiducu, își făcu cruce se uită multă vreme la el, văzând ce repede se înălța. Dar când își întoarse privirea de la el, un glob roșu îi juca mereu în ochi. Încet încet imaginea soarelui răsărind se stinse din ochii lui și caporalul începu a se uita spre apă. Tocmai atunci un flăcău trecea călare prin ea, fluerând. Peste puțin timp se ivi pe malul apei și cireada unui sat învecinat, în fruntea ei mergea o vacă porumbă, înaltă, cu coarnele țapoiate. Ea purta la gât un clopot de acioaie care picura sunetele dulci, prelung tremurătoare în liniștea dimineții. Un buhai cu coarnele lăcii, bușan, boncăia din când în când sălbatec.

În urma cirezii trecu o sprintenă căruță cu cai, apoi alta, apoi câteva fete cu sapele pe umăr.

Soarele se înălțase binișor și fiecare firioșor de iarbă, spălat de roua căzută peste noapte părea mai înviorat. Mierle începură a șuera ca niște haiduci, glasuri gingașe de păsărele fărâmau liniștea strălucitoare dimi-

neți și din când în când undele aerului legănau pe ele cele două note sonore ale cucului, care uneori erau preschimbate într'un fel de gâlgăitură fără nici un ritm. Când căldura începu a se revărsa din ce în ce mai mult, ea deșteptă fluturașii cari porniră prin aeru luminos înotând greoi.

Se bucura caporalul Haiducu de strălucirea acelei minunate zile de primăvară și de frumusețile risipite de Dumnezeu pe pământ, dar ochii lui nu întârziu prea mult asupra lor, căci el nu uita că era acolo spre a îndeplini un ordin precis.

El urmări toată ziua cu băgare de seamă orice mișcare a împrejurimilor, dar nu observă nimic deosebit.

Spre seară, ieși din ascunzătoarea lui și porni spre pădurea din apropiere unde ajunse pe la scăpătutul soarelui.

Lumina sfântului soare se stingea prin desisuri, curgea greoaie pe pomi, și țara prin luminisuri, fără strălucire, fără viață în răsfrângeri roșietice. Pădurea tăcea ca o apă lină. Copacii începeau a se mohori, a se întrista, tufișurile a se întuneca, frunzele a se închina pentru somn. Glasul păsărilor amuțise.

Caporalul Haiducu mergea gânditor, ținând drumul bătut de toată lumea. Părea un drumeț ce vine de departe. După oareșcare vreme, i se păru c'aude pași în urma lui. Bucuros că în sfârșit poate schimba o vorbă cu cineva, el înceteni mersul spre a fi ajuns din urmă. Dar nimeni nu se mai simți în urma lui și sgomotul de pași încetă deodată.

„Mi s'o fi părut!“ — se gândi el și iuți cadența. Dar după câteva minute iar îi veni în auz un sgomot ca de pași. Caporalul nostru se opri și ascultă cu auzul încordat. Nici țipenie de om.

Abia la marginea pădurii se întâlni cu un călugăr voinic și negricios care-i dădu bună seara și trecu repede pe lângă el, fâlfâindu-și poalele vestmântului și pierzându-se îndată în întunericul pădurii ca un mare liliac de noapte ieșit din cine știe ce ascunzătoare. Și-o îndoială îi răsări în suflet: dacă acela va fi fost un spion?

Târziu, obosit, amărât se întoarse în seara aceea la fort caporalul nostru. Îi era parcă rușine să dea ochi cu camarazii, deși el nu se știa vinovat cu nimic.

A doua zi aceiași așteptare zădărnice, în alt loc. A treia zi la fel. A patra, a cincea, a șasea zi fură de asemenea pierdute fără nici o ispravă. Haiducu fierbea, nu altceva. De vreo două cri s'a rugat de căpitan să-i ia de pe umeri această sarcină, dar Băltărețu i-a ordonat să aibă răb-

dare. Și bietu caporal Haiducu a trebuit să se supună. A urmat a sta la pândă săptămâni de zile de-a rândul. Dar în vremea din urmă i se urăse grozav cu meseria ce învătea și nu știa cum să se scape de ea. Căpitanul însă îl înjura mereu și-i făgăduia că dacă va pune mâna pe spion, va face raport să-l decoreze. Îi dădu un cuțit mare de vânătoare care se închidea ca un briceag și un revolver încărcat cu nouă gloanțe cu care îl învăță cum să umble. Apoi îl sfătui să stea la pândă mai mult într'un anumit loc.

Caporalul Haiducu își făcuse o ascunzătoare minunată de unde putea să vadă orice mișcare fără ca el să fie cătuși de puțin zărit. De acolo observa cu o băgare de seamă pe care făgăduiala decorației o ascuțise din nou.

Și într'una din zile, așa pe la chin-dii, de odată tresări: un necunoscut se apropie de fort și după direcția pe care apucase, părea a nu trece prea departe de el. Caporalul simți inima pocnindu-i în coșul pieptului și sângele vâjâindu-i în urechi ca un torent vijelios. Temându-se de a nu fi cumva zărit, el se plecă binișor în genunchi și 'nfipse privirea în strein. Acesta părea a nu se grăbi. Se oprea deseori și se uita când într'o parte, când în alta.

Totuși după câțva timp străinul acela se apropie îndeajuns și caporalul îl observă cu cea mai mare atenție. Era un om voinic, oacheș, în puterea vârstei, bărbos, cu capul gol, cu părul creț, cu pantalonii sumeși până aproape de genunchi. Peste haine purta un fel de suman învechit și peste aceasta se încinsese cu o funie de teiu. O traistă atârnată pe umărul stâng îi bătea șoldul drept. Capul și-l încoronase cu o panglică albăstră spălăcită și într'o mână ținea o carte din care părea că citește.

Haiducu simți alunecându-i pe spinare o broboană de ghiață. Necunoscutul acela nu putea fi decât un nebun. Totuși caporalul nostru nu se clinti din locul lui și nu-l părăsi din ochi nici un moment. Streinul trecu la câțiva pași de ascunzătoarea lui și se îndreptă spre cupola unde erau tunurile cele mai mari. Haiducu îl văzu oprindu-se într'un rând și uitându-se vreme de câteva clipe într'un anumit punct din depărtare ca și cum ar fi măsurat din ochi o distanță oarecare. Și după aceea îl văzu ridicând ochii la cer și închinându-se. Apoi își urmă drumul pe care nu-l ținea drept.

Haiducu eși din ascunzătoarea lui și începu a se târi pe pânțele ca un șarpe de-alungul unui șanț care-l apropia foarte mult de locul unde se

găsea necunoscutul. Când crezu că a ajuns în dreptul lui, el se opri și indică ușor capul deasupra șanțului. Necunoscutul se oprise și scria ceva.

Haiducul așteptă ca necunoscutul să pornească iar și atunci svâcni din șanț și se luă după el. Streinul încetinise mersul și se uita în toate părțile. Haiducu fu din câțiva pași lângă el. Necunoscutul se întoarse ca mușcat de șarpe, băgă ceva în gură și începu a mesteca, întorcând capu 'ntr'altă parte.

— Ce cauți d-ta pe aici, prietene?
— întrebă caporalul Haiducu.

Necunoscutul nu răspunse nimic și Haiducu observă că el nu putea vorbi din cauză că mesteca. Măsură din ochi puterea streinului și văzu că era foarte voinic. De aceea el își pipăi revolverul în buzunar și îl așeză în așa fel în cât să-l poată scoate imediat când va avea nevoie de el. Chiar în acea clipă necunoscutul se întoarse spre el și începu a moțâi din cap.

Caporalul îl întrebă atunci a doua oară:

— Ce cauți d-ta pe aici?

— Nădejdea păcătoșilor! — răspuse cel întreat.

— Ce zici? — îl întrebă Haiducu.

Caporalul făcu un pas spre el și coprinse în mâna dreaptă revolverul în buzunar. Apoi, întrebă pentru a treia oară:

— N'auzi ce te întreb eu?... Ce cauți d-ta pe aici?

Streinul se uită la cer și se 'ntu-necă la față. Apoi zise:

— Când omul se va spăla de păcate va pluti prin văzduh ușor ca un fulg.

Sfârșind de vorbit, streinul vru să se îndepărteze. Haiducu îi aținu calea și-i strigă:

— Stăi!

Dar necunoscutul zise:

— Norii se prăbușesc unii peste alții și diavolii surpă temelile pământului. Hai să-i cufundăm în focul gheenei.

Pe când vorbea, el căuta ceva din ochi. Caporalul nu înțelegea ce anume căuta, dar credea că dorește să fugă. De aceea el scoase revolverul din buzunar și-l îndreptă spre necunoscut, comandându-i:

— Stai!... La stânga'nprejur! Înainte... marș!..., Nu crâcni că te curăț! Streinul se întoarse și începu a cânta bisericeste, apoi a urla.

Haiducu trase un foc în vânt, fără să prea știe bine nici el de ce, și zise:

— Fă bine și mergi drept pe cărare!.. Nu pe acolo!.. Mai la stânga! Drept înainte... Așa, lighioană!

Când intrară în curtea fortului, soldații cari se aflau tocmai în repaos, se luară după ei ca după urs.

Plotonierul major le eși în cale în dreptul fântânei cu roată. Streinul moțâi din cap la el, apoi se închină și se uită la cer. Căpitanul îl opri în fața baracamentului. Necunoscutul se închină și în fața lui, zicându-i:

— Să trăiți, domnule colonel!

— Ce-i cu asta? — întrebă căpitanul.

Caporalul Haiducu raportă cele observate de el. Căpitanul se uită cu băgare de seamă la necunoscut. Acesta se afla tocmai lângă plop. În clipa în care ochii căpitanului se pironiră în ai lui, el începu a se închina și a săruta copacul. Apoi zise:

— Eu sunt Sfântu Ilie cel din cer, stăpânul tunarilor și spaima diavolilor. Dați-vă la o parte din calea mea că vă trăsesc pe toți.

Căpitanul îl lăsă până isprăvi de boscorodit, apoi se dete chiar lângă el și-l întrebă:

— Cum te chiamă pe d-ta?

Necunoscutul nu răspunse deocamdată nimic, ci se mulțumi a moțâi din cap și a surăde. Apoi se închină, sărută cartea ce avea în mână și începu a moțâi din cap la toată lumea. În cele din urmă zise:

— Ci-că umblă necuratul prin nori! Părea că vorbește cu cineva de lângă el.

— Ce ai spus? îl întrebă căpitanul. Dar în loc să răspundă, necunoscutul se feri într'o parte ca spre se apăra de o lovitură și fața lui arăta o spaimă grozavă.

Căpitanul așteptă câteva clipe și iar îl întrebă:

— Cum te chiamă?

De astădată streinul răspunse:

— Ilie.

— Ilie și mai cum?

— Ilie, Sfântu Ilie care trăsnește pe cei păcătoși.

Băltărețu stătu câțva timp pe gânduri. Apoi ordonă:

— Căutați-l bine prin traistă, prin buzunare, prin sân!

Necunoscutul părea a nu înțelege ordinul. Dar când soldații puseră mâna pe el a-l căuta, începu a urla și a se svârcoli cu putere.

Atunci căpitanul chemă de o parte pe plotonierul major căruia îi șopti ceva. Reangajatul făcu vânt spre grajd unui soldat care se întoarse din fugă cu o frânghie și în câteva clipe streinul fu legat de mâini. Apoi fu scotocit. Din traistă scoaseră trei cărți de rugăcini, un căpețel de lumânare de ceară, o cutie de tinichea în care avea niște nasturi și un ciob de oglindă. În buzunare i se găsi o tabachere veche de lemn, având în ea o jumătate de pachet de tutun mahorcă și foiță proastă, o cutie de chibrituri, o batistă ruptă, un plic boțit și câțiva bani. În sân

nu i se găsi nimic și căpitanul dădu poruncă să i se deslege mâinile.

Privind la toate aceste felurite lucruri, vedeai bine că ele nu putea fi decât ale unui vagabond, ale unui cerșetor sau ale unui nebun.

Ofițerul sta pe gânduri, cu ochii țintă la acest ciudat drumeț și într'un târziu iar începu vorba cu el:

De unde ești d-ta?

— Dela Dumnezeu! răspunse necunoscutul.

— Unde locuiești?

— În cer și pe pământ. Uneori sbor printre nori.

— D-ta ești bolnav? — zise căpitanul.

— Dintr'o căzătură mi-a venit asta! — răspunse streinul.

— De unde ai căzut?

— Dintr'un nor care ardea!

— Vrei să te băgăm la spital?

Streinul nu mai răspunse nimic și se închină.

Căpitanul nu știa ce să creadă și nu putea lua nici o hotărîre. Rușinea de a nu chinul un biet nebun și teama de a nu fi păcălit de un spion care făcea pe nebunul, se luptau într'însul. În cele din urmă el ordonă:

— Desbrăcați-l până la cămașe și căutați-i bine sumanul, vesta și pantalonii.

Haiducu ajutat de doi soldați, îl desbrăcă fără ca streinul să facă vreo împotrivire. Dar când văzu că a fost ușurat și de traistă și de haine, un neastâmpăr ciudat îl cuprinse. Caporalul începu a căuta cu băgare de seamă haina care avea mai multe petece pe ea. După câteva minute descoperi un buzunărel ascuns sub unul din aceste petece. El tăie căptușala și găsi acolo trei hârtii de câte o mie de lei pe care le arată căpitanului. Soldații încremiseră. Atunci necunoscutul se dădu binișor câțiva pași înapoi și repezindu-se de odată înainte, isbi cu capu'n pantece pe un soldat ce-i împiedeca drumul, îl răsturnă la pământ și o rupse la fugă.

— După el, băeți!

Soldații se repeziră ca niște lei și după câțva timp puseră mâna pe el.

Căpitanul ordonă atunci:

— Să nu se atingă nimeni de acest om! Numai să-l păziți bine să nu fugă.

Apoi se apropie de grupul în mijlocul căruia era caporalul Haiducu. Acesta descoperise că pe alocuri căptușala hainei era cusută de stofa ce se găsea sub petece, formând astfel anumite despărțituri ascunse. Într'una din acestea găsi o hârtie pe care erau schițate câteva figuri, iar într'alta planul amănunțit al unei cupole.

Căpitanul strânse toate aceste „hârtii” și chemând pe plutonierul

major Iordache Marin lângă el, îi zise arătând spre strein:

— Bagă-l în turelă și pune-i sentinelă. Să nu fugă că te degradez și te arunc în pușcărie! Dar să nu vă atingeți nici de un fir de păr din capul lui... Spune să-mi aducă pe Smeu!... Repede!

Plutonierul plecă în pas alergător.

După câțva timp ordonanța veni cu calul. Căpitanul încălecă, dar când să plece, plutonierul major veni în fugă și-l întrebă:

— Să trăiți, domnule căpitan: ce facem cu lucrurile streinului?

— Dați-i hainele să se îmbrace! — răspunse căpitanul. Dar celelalte lucruri găsite asupra lui, puneți-le de o parte și păstrați-le, căci trebuiesc arătate la cercetare.

— Vrea să fumeze—zise iar plutonierul. Ne cere tabacherea. Să o dăm?

Căpitanul stătu puțin pe gânduri. El nu fuma, dar auzise pe fumători ce greu le venea când n'aveau țigări la îndemână și de aceea răspunse:

— Dați-i-o!

Apoi încălecă și plecă glonț la oraș spre a raporta șefului său.

A doua zi spionul fu găsit mort în turelă. Lângă el, tabacherea lui de lemn, cu fundul stricat. Cercetându-se mai de aproape, se văzu că tabacherea lui avea fundul dublu. Între aceste două funduri, spionul avea un praf otrăvitor pe care îl înghițise în timpul nopții spre a-și încheia gura pe vecie...

C. Sandu-Aldea

SERENADĂ

de G. RANETTI

Cât soarele este 'ntr'amurg
Și nu-i încă noapte'n tranșee,
Tu șterge-ți cu șorțul femeie,
Duiosese lacrimi ce curg.

Răvașul de voie'i curmat,
Dă-mi drumul din albele lanțuri
A brațelor tale. In șanțuri
E locul meu astăzi, nu'n pat!

Eu somnu'ți doresc lin și bun
Pe perna de puf din odaie,
Pe când, sub a lunei văpaie,
Veghea-voi cu ochii la tun.

Nu gura'ți cu dulci sărutări,
Indemn către lenea cea lașă,
Ci gura'i d'oțel uc'gașă
Mă cehamă spre mândrele zări.

Dă-mi drumul, gornistu-a sunat,
Auz'! din munți cum mă cheamă!
Tu culcă-te fără de teamă!
E ceasul odihnei în sat.

Gornistul îmi strigă: „Să pleci!”
Te las, că m'așteaptă dușmanii.
Fă nani, femeie, fă nani..
Eu plec pentru somnul de veci.

Pe drumuri domnești.

Avem un orașel plin de poezia romantică a trecutului. E locul de așezare al celei dintâi rose de domni munteni. Cea mai bogată și mai frumoasă epocă a istoriei noastre. Curtea de Argeș păstrează încă în ruinele sale toată bogăția aceasta de amintiri care a creat cele mai frumoase legende pe care le avem. Săracele noastre pietre istorice, puține și fărâmate de vreme, năpădite de erburi și mușchi, nu închid bogăția și luxul criptelor regale din Apus, în care s'a adunat toată arta epocilor de strălucire. La noi au fost vremuri de evlavie și eroism, cu mai puțină artă, cu mai multă iubire și naivitate, dar viața simplă și cinstită, credincioasă și vitează, pe care cei de acum șase-șapte sute de ani o închinau pământului și lui Dumnezeu, a pus în umilele noastre ziduri istorice mai multă poezie de cât e în strălucitoarele Alhambre ale epocilor de aur.

Curtea de Argeș forfote de amintiri. Lucrurile ascund umbre, au suflete. Misterul altei vieți, ascunsă și ciudată, învâluie toate înegritele pietre. Il surprinzi, îl stârnești la fiecare pas. Un scântâit de tătăna ruginită, sau zidul atins în treacăt, de curiozitate: Și lumea morților, pe care nu-i credeai așa de aproape, năpădește din toate părțile. Curtea legendarului Negru Vodă, se umple atunci de freamăt.

Cine i-a desgroțat însă istoria? Cine i-a descifrat arta? Cine i-a cules legende? Cine i-a cântat poezia? Am trecut pe alături fără să bănuim măcar ce comoară pălpăie în adâncul aceluia pământ în care doarme cea mai bogată epocă românească.

Mă gândesc la ruina fantastică a Sân Nicoarei, biserica acelei ciudate și semețe Doamna Clara, care înfigea acolo o cetate a credințelor ei străine. Iși profilează și acum îndrăzneala în mijlocul orașelului tăcut. Dar în fiecare an, câte o bucată nouă se dărâmă. O macină și vremea și blestemul. Nu cunoaștem de cât un nume și o legendă. Cine a urmărit însă drumul de care vorbește legenda? E o poiană a Doamnei, și e un rău al Doamnei. Alungată de dușmănia poporului și de mânia Domnului, frumoasa Doamnă Clara s'a înecat fugind. Și legenda vorbește și de clopotele bisericii. În ziua fugii, ele au fost aruncate în fundul unui puț pe care de mult pământul l-a înghițit. Poate că nu e decât o legendă. Dar cine a căutat acolo în fund? Cine a răscolit pământul înfiorat de mister al Sân Nicoarei?

Am petrecut o noapte pe vârful dealului. În bătaia lunii pline, zidurile dantelate ciudate ale ruinei, estompate fantastic de lumina șovăitoare a nopții, înconjurate de arabescul curios al erburilor, cufundate în tăcere, zugrăveau un decor romantic în care poezia se amesteca cu misterul. Era par'că silueta încremenită a unui schelet uriaș ce se 'ntindea spre lună. Singură, în vârful dealului năpădit de erburi și poleit par'că 'n lumina unui vis, Sân Nicoară părea un strigoi. Iar jos, orășelul dormea. Erau oăsuțe țuguiate și pornite într'o coastă, acoperiri de șindrilă ca niște pălării mari de sub care nu se vedeau ochii, erau bisericuțe discrete, ascunse de pomi ca niște schituri romantice, erau șiruri lungi de plopi ce stau neclintii de-alungul drumurilor și sub bătaia lunii fluturau par'că fire lungi de beteală prinsă 'n frunze și era sgomotoul nesfârșit și tremurat al Argeșului ce răsărea dintre buchetele de sălcii și de plopi răsucindu-se printre dealuri ca o șopărlă uriașă și metalică. Deasupra plutea tăcerea adâncă și senină ca somnul. Și cum cădeau printre pomi petele de lună, lumina lor stinsă și moartă părea eșită mai mult din pământul întunecat și mut. E atâta nebănuită viață ascunsă în lutul unei cetăți de șapte sute de ani!

Și urmăream cu gândul tragedia acelei femei curagioasă și fanatică. O urmăream în decorul ei medieval, amestecat în eroism și evlavie. Poate o iubire cavalerescă o atrăsese din castelul ei bogat de peste munți în țărâginile virgine ale Argeșului. Un cavaler tânăr și frumos, cu fața bronzată și nume 'ntunecat îi întinse mrejele iubirii. Nu vechi hrisoave cu peceti domnești și nici meșteșugurile dibace ale prinților savanți în arta iubirii, nu cu acestea desigur o ademenise cuceritorul. Negru Vodă era prințul țaran ce abia atunci își făurea pecetia domnească din humă frământată 'n sânge. Era cavaler, dar fața lui bătută de vânt și arsă de soare n'avea nimic din chipurile palide și blonde ale castelanilor din apus. Intrețirile lui de arme nu stârniseră urale în fața damelor și cavalerilor strănși la sărbătoare, dar spintecaseră pădurile și munții de chiote vitejești și amestiseră fiarele de groază. Doamna Clara se va fi prins în mrejele acestui voinic cum adeveseori în goana din păduri căprioarele munților îi cădeau biruite la picioare. Și prințul acesta străin și

'ndrăsneț i-a clădit în taina munților curtea de piatră de pe malul Argeșului.

Pe urmă? Pe urmă a venit tristețea depărtării. Doamna Clara nu s'a putut lipi de pământul nostru. La Argeș oamenii aveau alte suflete, cu alte gânduri și alte credințe. La Argeș pădurile erau prea friguroase, munții întunecați și pământul dușmănos. Iar palatul domnesc, fără săli strălucitoare de aur și de marmoră, fără galerii strămoșești acoperite de figuri în armură, și fără forfoteala cavalerilor acoperiți în mătase și paftale, palatul îi părea strein. Când străbătea sălile lungi și friguroase i se părea că lespezile mari de piatră rupte din munții dușmănoși dimprejur stârnesc în urma ei muștrări și amenințări. Și poate în serile lungi petrecute sub candelă, Doamna Clara vedea pământul ei de acasă, fără munți și fără păduri, cu oamenii ce o înțelegeau, cu soare ce risipea frigul lespezilor de piatră, cu chipuri blonde și palide, cu cavaleri acoperiți în mătase și paftale și cu frumoasele întreceri de arme din curtea castelului desfășurate 'n syomotul trâmbițelor și 'n fâlfăitul flamurilor. Și cine știe? De la chipul bronzat și 'ntunecat al Domnului ei, voinic și

aspru, poate că se va fi întors blonda Doamnă cu gândul la vreun chip de cavalier cu sânge vioriu sub tâmple, cu mâna albă și fină ca o mânănușe, cu gestul elegant și blând ca o desmierdare. Și când toaca bisericii domnești suna pentru vecernie, poate că în mintea cotropită de nostalgii a Doamnei răsunau acordurile vreunei mandoline rămasă acolo în castelul ei de peste munți.

Cine știe ce s'a petrecut în sufletul acelei femei de s'a trezit atâta semeție și curaj! Cine știe ce se poate petrece în sufletul unei femei! O fi vrut să aducă ceva din sufletul pământului ei, acolo la noi, schimbând măcar credința străină ce o înconjură. Sau numai atâtată de dor, nerăbdarea femească a împins-o să înfrunte credința poporului și a Domnului. Într'o zi, când poate Domnul se 'ntorcea dela o lungă vânatoare, ori din învălmășeala vreunei lupte, a găsit acolo sus, pe dealul din față, la doi pași de curte, drept în pieptul palatului domnesc, biserica aceasta din care Doamna își făcuse o cetate a ei. Între icoanele sfințite de Papa, la umbra vitraliilor aduse 'n taină de peste munți, Doamna Clara visa poate la câte lăsase acasă și nu mai putea găsi aici și poate blestema poporului

aspru și războinic de care se legase. Atunci s'a deslănțuit tragedia. Într'o noapte, cu cea mai credincioasă servitoare, Doamna a fugit către munți pe care de atâta vreme îi privea cu ciudă. Și 'n aceeași noapte fugarele s'au înecat.

Cine ar putea spune ce taină s'a petrecut în noaptea aceea? A rămas închisă între zidurile palatului domnesc, iar palatul de mult a fost înghițit de pământ.

În preajma Sân Nicoarei nu mai trăește decât legenda. Dar legendele însuflețesc și coboară mister asupra lucrurilor. Sufletul Doamnei tot mai stăruie în jurul zidurilor blestemate. Și 'n aiurarea nopților cu lună, poate că umbra ei alunecă pe sub bolta zdrențuită, unde altă dată era iconostasul la care 'ngenunchia. Am spionat o noapte întreagă zidurile mute și goale. N'am văzut nimic. Odihna pietrelor îmbătrânite și mucedu n'o mai tulbură de cât ar rar perechi de îndrăgostiți întârziți. Sân Nicoară era cufundată în tăcere. Dar uneori, mi se părea că aud undeva, aproape, din fundul pușului misterios, vaețele de aramă ale clopotelor Doamnei Clara.

AL. AL. BUSUIOCEANU

Pe front în iarna anului 1917. M. S. Regele Ferdinand I, Generalii Averescu, Grigorescu și Colonelul Arion.

Icoane din războiul pentru întregirea Neamului.

Mareșalul Averescu și Generalul Văitoianu pe frontul dela Mărăști în anul 1917

Regina Maria și Mareșalul Averescu în anul 1917 vizitând sanatoriul „In Carpați”

BLESTEM ÎN ȚARA DE SUS.

Amuțiră clopotele creștinești, între Prut și Nistru... În Bucovina străbunelor altare, knuturile năvălitorilor au stins candelile aprinse lângă mormintele Voevozilor cu bour pe stemă... Sângeră din nou pământul jertfelnic al frăției românești. — Moldova mioriței bârsane, țara prisăcilor înflorite și a vânjoșilor plutași, odată mai mult potopită de nenoroc...

Frunțile noastre se înclină în ceasul acesta, cernite spre pământ, ca să ne tăinuim unii altora plânsul. Picură lacrimile noastre pe lespezile de marmoră cărunță, sub cari se ascund moaștele ctitorilor bolțitori de catapetesme: picură plânsul nostru pe amintirea ogoarelor cu răzeși de nădejde, a colnicilor cu turle de șindrilă, încrustate în azurul cu cununi de pajuri...

Basarabia, — Bucovina...

Ca o mamă osândită să bocească odrasle gemene, — ne sbatem trupurile înclinându-ne durerea când spre o provincie pierdută, când spre cealaltă... Intr'un vălmășag de buimăcire, răscolim când din Țara-de-Răsărit, când din Țara-de-Miază-Noapte vedenii minunate și chinuitoare icoane... Iată Bucovina cu dumbrăvi de cetină, — iată Basarabia cu cetăți amintitoare de hatmani și bejenii... Chiuiе încă în azurul nostru eoul alaiurilor de nuntă din „Vesela Grădină“, — din Basarabia ne sosesc ecurile cântecelor de podgorii, și șaptele ciobanilor de oi cu lâna în inele, și melodiile pescarilor din bălțile cu năvoade de lumină...

Incotro să se îndrepte mai întâi jalea noastră, muștrarea noastră?...

Spre care țărână să îngenunchiem mai întâi, pentru legământ și pentru b'estem?...

Sunt pământurile românești pe al căror întins era mai smerit slăvit Atot-Puternicul și Mântuitorul mai cucernic cinstit: mâine, ghioagele profanatoare vor isbi în obraji arhanghelilor, prin mânăstirile cu mărgăritare în scoartele psaltirilor.

Sunt tinuturile mazălilor risipiți de păcălăbi în calea Tătării păgâne sau a Căzăcimii pustiitoare: praguri mereu mutilate ale vetrei moldovenesti, — sfintite de voevozi cu mânăstiri și cu schituri, după fiecare victorie, — sfintite între bătălii de proorocirile sihaștrilor... Hoarde și haite le-au jefuit neconștient dealungul mileniului, — ele au șters totuși cu plugurile răbdării urmele adânci ale copitelor, topind icoane și odoare din arigintul smuls cutropitorilor...

Dela Hotin la Cetatea Albă, din Bucovina, — lanurile și cătunele gem astăzi sub zalele robiei: răstigniți ne sunt acolo frații, pretutindeni, de haitele lui Iuda, pângăritoare de altare, de căminuri, de conștiințe... Altora le va folosi deacum beșugul holdelor moldovenesti, — din nou se va înnopta zarea de stolul lăcustelor, pe moșia cu spice de aur, peste livezile cu poame pârquitate... Clopotnițele poleite se vor nărui în pulbere și dără-mătură, — credința străbună se vor înverșuna s'o troinească amănințarea, și surghiunul, și osânda...

Dar nădejdiile noastre, în restricțea de astăzi, proorocesc o înviere.

Oricât ar plesni harapnicul, cătușele oricât ar învineți, oricât ar apăsa călușul, — nici chiar pohodul spre ghețuri și către sloiuri nu va putea șterge pomenirea acestor douăzeci de ani de încălzire la sânul Patriei.

Viforul a mai bătut, și Crivățul a mai adus peste Moldova martiră corturile nomade ale năvălitorilor: s'au tras totuși mereu înapoi soti-niile pustiitoare, — pătimirile n'au mai rămas decât în slava amintitoare a cărturarilor, în letopiseții cronicarilor cu răzbunătoare blestem.

Nimicită nu ne-a putut fi seminiția. Nimicită nu ne va putea fi rasa, acolo, de-ar fi să curgă numai sânge pe Nistrul moldovenesc, de-ar fi să curgă numai plânsul pe albia Prutului din nou căzut sub blestem de fluviu hotarnic...

Crucile vor putea fi sfărâmate de hangere mongole, fierul va putea străpunge la sânul mamelor carnea plăpândă a pruncilor în scutece, — ochii vor putea fi orbiti de secere, tâmplele vor putea fi sfărâmate sub ciocan: îngenunchiați spre Soare-Răsare, Moldovenii bucovineni și basarabeni vor rechema Dreptatea care înfrânge cruzimile și desleagă pe crucificați...

Dincoace de Prut, — fugarii dorm pe drumurile pribegiei, cu bolovani drept perne de căpătâi: până mai ieri, — în satele și târgurile cu privighetori, — adormeau printre mirisme de crânguri și de codri, veghiați de toaca vecerniilor...

Nu va mai vibra la Putna arama din veacul vechiu; sulitele și gloanțele vor smulge tencuila plăpândă a mânăstirilor bătrânești: dar bărnele calcinate de pârjol vor înfrunța urgia, — ca și scheletele din mormintele profanate, — așteptând Dumineca aceea în care din nou vor

cânta în biserici heruvimii și serafimii...

Ce urgie ne-ar putea smulge această nădejde, chiar în svârcolirile agoniei?...

...„Domnul și Mântuitorul meu“, — grăia preotul în catedrala Chișinăului, iarna trecută, — de cine mă voi teme“?...

...Aclamau mii de țărani, și în mintea noastră răsună încă aceleași cuvinte:

...„Domnul și Mântuitorul meu, de cine mă voi înfricoșa“?...

N'a stăpânit decât câteva clipe Mihai Vodă Viteazul, peste Ardeal, — și pe vecinicie a rămas dobândită României țara cu altar la Alba Iulia. Câte milenii ar trebui să tot aștearnă osânde și zăbrance în Basarabia și Bucovina, pentruca ele să uite vreodată anii împlinirii românești?...

Nu uită mazilii cu hrisoave dobândite în războiri, — nu uită răzeșii boieriți în lupte codrene... Așa cum se vor păstra hrisoavele în sipele lor, le vor stăruie în amintiri și acele crâmpie de cronică, prevestitoare de înviere:

„Venit-au mulțime de oaste tătarească“, — scrie letopisețul vornicului Grigore Ureche, — „și au intrat în țară să prade... Eară Ștefan Vodă, prinzând de veste, le-au eșitu înaintea la o dumbravă, ce se cheamă la Lipinți, aproape de Nistru: și s'au lovit cu oastea sa... Și dându războiu vitejește, i-au risipitu, și multă moarte și perire au făcut într'inșii și pre mulți i-au prins vii, și le luă tot planul...“

„Dacă s'au întors Ștefan Vodă dela acel războiu cu isbânda ce au făcut, spre lauda aceea au mulțamitu lui Dumnezeu, și au sfințit mânăstirea Putna“...

Și scrie iarăși mai departe Vornicul Ureche, pomenind Domnia lui Bogdan Vodă:

...„Pe trei locuri, cu mulțime de Tătari, fără de veste au intrat în țară și au prădat dela Orhei până la Drohoi și pe Prut în sus, de au făcut multă robie și plan...“

...„Așișderea, au intrat în Moldova de au prădat țara până la Iași, și au ajuns și până la Drohoi, și până la Ștefănești; iară alții au prădat în giosu la Lăpușna și la Kigeciu; și de sârg, vrând să iese cu robii, multe suflete în Nistru au înecat...“

...„Așișderea, într'acelaș an, au mai intrat Tătarii cu oaste mare în țeară, de au făcut multă pagubă și pradă... Și întorcându-se înapoi, i-au lovit Bogdan Vodă cu oaste proaspătă, și au scos tot planul dela dânșii“...

...Iară mai departe, în zilele lui Petru Vodă Rares, fu iarăși „iuțimea Tătarilor neobrită“; însă la soroc „iar fu isbândă la Moldoveni“...

Și când viforoși

Copiii mei, copiii mei,
Când treceți seara la culcare,
Și candelile 'n tremurare
Vă ning pe creștete vâpaea,
Rugați-vă și pentru cei
Cari-au căzut la Turtucaia.

Că numai viscolul în munți,
Și numai vulturii pe creste,
Și feți frumoșii din poveste,
Și smeii codrilor cărunți,
Și 'ntinsul mării spumegat,
Ca dâșii de-o fi mai luptat...

Să creșteți mari, și-aprinși de dor
Ca ei, de cerurile-albastre,
De raiul sfânt al țării noastre,
De taina mândr'a doinelor,
De culmi, de codri și de vii,
De lunci, de crânguri și câmpii.

Și când veți trece viforoși,
Cu braț de fer și ochi de pară,
In groaznic tunet de fanfară.
Să-i numărați între strămoși
Ce-au scris al Patriei hrisov
La Racova și la Neajlov...

Și 'n largul anilor ce vin,
Cântând a vieții sărbătoare
Pe glas de plopi și de isvoare,
Sub cerul purerea senin,
In suflet veșnic să-i purtați,
Cu flori de raze 'ncununați...

Copiii mei, copiii mei,
Când treceți seara la culcare,
Și candelile 'n tremurare
Vă ning pe creștete vâpaea,
Rugați-vă și pentru cei
Cari-au căzut la Turtucaia.

G. TUTOVEANU

...Iară mai către noi încă, — după
pieirea lui Ion Vodă, — „s'au por-
nit din nou Tătarii în pradă, peste
toată țeara, cât n'au fost nice odată
mai mare pustietate în țeară decât
atunci... Că pre toți i-au cuprins pre
la casele lor fără grijă: unde, până
astăzi, între Prut și între Nistru, de
atuncea au rămas pustietate, de nu
s'au mai umplut de oameni“...

...Și rodit totuși de Moldoveni a
rămas acest pământ mereu cutropit,
— și nici o urgie n'a putut stinge
acolo spița acestor Moldoveni pe
cari năvălitorii, ca și astăzi, „i-au
cuprins pre la casele lor fără grijă“...
Stă mărturie cronică, — deopotrivă
profetică și răzbunătoare, — că
după fiecare pustiire dinspre Răsă-
rit s'a ivit în leat Voevodul cu că-
lăuză de zimbri, care fugărind pe
cutronitori „au scos tot planul dela
dâșii“...

Cuconu Iorgu Donici.

Petrecusem vacanța anului 1900
la Slănicul din Moldova și pe la ju-
mătatea lui August pornisem, tata și
cu mine, ca să ne reîntoarcem în
București.

Drumul, făcut cu trăsura până la
Târgu-Ocna, îmi repusesse în memo-
rie descrierile bătrânului Costache
Negruzzi a acestei fericite văi a Tro-
tușului și cu ochii încă plini de vi-
ziunea „munților vineți“, întrevă-
zuți prin ceața dimineței, ne urca-
sem în vagon.

Trenul — un tren mixt — mergea
încet, cu lungi opriri prin stații. La
Rădiana, în așteptarea unui alt tren
venind din vale și cu care urma să
facem cruce, coborâram puțin spre
a ne mai desmorți picioarele.

În sfârșit trenul așteptat sosi.
Câțiva țărani săriră jos din vagoane
și se amestecară repede printre mul-
țimea împrestrițată a călătorilor ce se
plimbau pe peron. Ceva mai la urmă
sosi și un necunoscut îmbrăcat nem-
țește cu un fecior după dânsul, du-
cându-i geamantanul.

Cum îl zări, tatăl meu și se în-
dreptă spre dânsul zicându-i:

— Ce mai faci dragă Iorgule?

Ah! iubite Iancule!... Ce bine
îmi pare că te văd!

Și își strânseră mâinile cu căl-
dură.

Necunoscutul apostrofat astfel era
un om nu prea înalt de stat dar cu
un cap enorm, având înfățișarea
unui boer de țară, ars de soare și de
vânt fără prea multă îngrijire la îm-
brăcăminte.

După ce s'au întrebat de sănătate,
tatăl meu mă înfățișă necunoscutu-
lui:

— Fiul meu.

— Mi-am închipuit, să-ți seamănă
grozav.

Și pe dată mă întrebă de gradul
învățăturei mele. Aflând că făceam
dreptul zise râzând:

— Va să zică: noblesse de robe?
Foarte bine!... Căci e bună tradiția..

Apoi amândoi începură din nou
să vorbească de unul și de altul, de
una și de alta.

După puțină vreme trenul nostru
se puse în mișcare. Ne luarăm repe-
de rămas bun printre sdruncinătura
cuplelor și tampoanelor și ne arun-
carăm grăbiți în vagon.

De abea așezat pe catifeaua roșie
întrebai:

— Cine este domnul acesta?

— Donici, un neșot al fabulistului
și vechiu prieten al meu încă de la
liceu, din Paris... Nu ne mai văzu-
sem de vreo treizeci și mai bine de
ani.

— Mă mir că l-ai mai cunoscut.

— Numai decât!... Capul lui nu
se poate uita!

Și tatăl meu îmi dete câteva amă-
nunte. Făcuse studii strălucite, trăia
însă de mult retras la moșia părin-
tească Valea Seacă, în munții Ba-
căului, departe de lume și de sgo-
motul ei. O fire mai mult singurate-
că care chiar dela Louis-le-Grand i
se păruse cam părăsită de ai săi. De
aci și prietenia lor.

Rămăsesem tăcuți. Mă gândeam,
nedumerit, prin ce întâmplare omul
acesta, într'o vreme când studiile
erau la modă iar nu afacerile ca în
ziua de azi, renunțase de bună voe
la toate avantajile „mandarinatu-
lui politic“ ca să ducă un traiu me-
diocru prin coclaurile Carpaților.

De atunci nu l-am mai văzut vreo
dată și nici că am auzit vorbindu-se
de dânsul.

După înfrângerile noastre din
toamna anului 1916 și după ce „ide-
alul național“ părea să se fi schim-
bat în „dezastrul național“, mulți
puțini câți mai rămăsesem din oști-
rea cu care nădăjdusem să cucerim
Ardealul fusesem trimiși „la reface-
re“ în Moldova. Acolo am început
să facem apelul rudelor sau cunos-
cuților. Dela unul și dela altul aflam
azi că cutare murise în cu'are bătă-
ie, mâine că celalt fusese doar rănit
pe vre-un front depărtat și așa mai
încolo. Fatal! Dar grozav mai rărise
rășhoiul rândurile oropsitei de boe-
rimi! Ea răspunsese fără șovăire, tă-
cută și mândră, la chemarea țarei și
nu-și precupețise nici truda, nici
sângele ca să dea puțința celor ce se
mărgineau a trimite în războiu co-
pii pe cari nu-i aveau, să-și facă o
aureolă de slavă și de mari români.

Intr'o zi am aflat astfel că bunul
meu prieten căpitanul Alexandru
Filitti își găsise un sfârșit vitejesc în
epica șarjă dela Robânești, Cel
ce-mi dedea această dureroasă știre
adaose:

— Tot acolo a pierit și bătrânul
Donici.

— Care Donici?

— Unul care trăia retras la moșie.

— La Valea Seacă?

— Așa ceva...

— Nu cumva, o fi cuconul Iorgu
Donici?

— Mi se pare...

Și pe dată îmi reveni în minte în-
tâlnirea dela Rădiana. Parcă-i ve-
deam capul acela enorm, luminaț de
o privire cam melancolică, adevărată
fereastră a unui suflet chinuit.

Mai târziu am aflat că Filitti fu-
sese din fericire numai greu rănit și

luat ca prins de război, după vindecare. Sărmanul cuconul Iorgu Donici murise însă cu adevărat!

Se angajase la vârsta de aproape șaptezeci de ani, tot cu gradul de sergent, ce-l câștigase pe câmpiile Bulgariei, în acelaș regiment în care slujise tot ca voluntar, și în 1877 și în 1913 și care, după prefaceri, devenise acum al 9-lea de roșiori.

Și s'a angajat nu ca să facă numai pe grozavul ca mulți alții, dar ca să-și facă datoria. Donici nu era din acei gălăgioși cari asurziseră lumea cu strigătele lor războinice, și care, la declararea lui au uitat să-și pue faptele în acord cu vorbele. Și aceasta îl mănnea adânc. Căci învățătura Apusului îi lumina-se mintea dar nu-i smulsese din piept simțirea românească. Donici rămăsese „moldovean” în toate manifestările lui cu toate însușirile boerului de neam născut nu făcut — cinstit evlavios, cu dragul lui de ogor, de codru și de țaranul cu care țornea, pentru a treia oară acum, într'un rând cu dânsul, să se bată în acelaș gând cu dânsul

Când escadronul a primit porunca să șarjeze, a încălecat, a mângâiat coama calului, a făcut semnul crucii și apoi veni să se așeze lângă căpitanul lui, după cum le fusese vorba între ei, în caz de șarjare. Intrebă:

— Ce trebuie să fac ?

— Ia-ți revolverul... Cu el în mână mai repede îți faci loc decât cu sabia...

Și porniră în repădul nebun al cailor.

Cei ce l-au văzut picând m'au în-

credințat că multă vreme gloanțele nemțești păreau a-l ocoli, ca și când n'ar fi vrut să se înfigă în trupul acestui moșneag simbolic. A mers așa în fruntea escadronului, până aproape de dușman. Apoi, deodată, s'a prăbușit cu cal cu tot.

Ceva mai departe căzu și Filitti. Când acesta simțindu-se doar rănit s'a întors spre oameni ca să-i îndemne a merge înainte a avut durerea să constate că în spatele lui numai galopa decât un cal fără călăreț. Singur acesta rămăsese teafăr din tot escadronul.

Nemții săriră repede cu tărgi în ajutor. Filitti, fu printre cei dintâi ridicăți, ca unul ce căzuse printre cei din urmă. Căpitanul neamț care-l ridicase, cuprins de admirație, îl felicită cu cavaleriească căldură pentru minunata lui faptă, Prietenul meu îi mulțumi în numele escadronului disărut și-i povesti pe scurt că alături de dânsul galopase spre baterie și un „boer de șaptezeci de ani, angajat voluntar” rugându-l să se pue în căutarea lui. Căpitanul neamț porni numai decât într'acolo pe câtă vreme Filitti era îndreptat spre ștabul nemțesc unde fu primit și îngrijit cu toată cinstea convenită celor ce se luptă. Spre seară căpitanul neamț îi aduse broșeta cu decorații a bătrânului său tovarăș de viață și de moarte, dar mort.

Astfel și-a încheiat zilele cuconul Iorgu Donici, în câmpia Robăneștilor, cu arma în mână și cu fața la dușman, ca un adevărat român.

E. CERCHEZ

Bucovină, Bucovină....

Bucovină, Bucovină,
plaiu de liniști și lum'nă,
dece plângi, dece jelești,
dece mi te tânguiești,
culmile ți le privesti
lacrim'le le 'nmulțești ?
Nu ofta, nu mai jeli
că atunci uitată-i fi
când pe cer nu s'or ivi,
lum'nând ponoarele,
luna și cu soarele,
stelele și zorile, —
și atunci te vom uita
când nu vor mai fremăta
codrii cu făgetele,
munții cu brădetele,
luncile, dumbrăvile,
vântul și cu slăvile, —
și atunci te vom uita

când în sus s'or înturna,
răscolindu-ș fundurile,
apele cu prundurile, —
prăbușindu-și malurile
S'retul cu valurile,
Nistrul cu puhoaietele,
Prutul cu zăvoaiele,
Dornele, temutele,
Bistrița cu plutele,
Moldova, legendă vie,
și Suceava noastră sprie.
Și atunci uitată-i fi
când nu ne-om mai pomeni
la Putna morm'nte
marile și sfintele,
în suflet altarele
și'n inimi hotarele.

N.

Roibul.

Pe roibul său inflăcărat
Viteazul se aruncă'n scări:
E ceru 'n fund însângerat,
Urlând s'aude tunu'n zări...

— „Te-așterne, roibule, nu-mi sta,
Ca volbura în zbor nebun
Să împarți cu mine soarta ta :
Ne chiamă strigătul de tun !“

Pornește roibul ca un zmeu
Cu lungi nechezete d'n piept :
— „Așa mi-e drag stăpânul meu,
Cu flinta'n umărul cel drept
Cu spada prinsă de mijloc
Cu tine'n luptă să m'avânt
Și-așa de-o fi să-mi cazi în foc
Ți-oi fi tovarăș și'n mormânt !“

În foc s'asvârle înspumat
Prin viscolul de plumbi și fum ;
Stăpânul însă fulgerat,
În șea se clat'nă acum
Se 'naltă roibul îngrozit
Mușcând zăbala lui de fier
— „Stăpânul meu, de ce-ai pălit,
De ce luminile îți pier !“

— „Mă'ngroapă, roibule, pe loc,
Și sboară iar de intră'n rând,
Ascultă în urmă cu ce foc
Ne chiamă trâmbița plângând !
— „Stăpânul meu, stăpânul meu,
Noi frați de cruce ne-am avut,
Cu tine vroi să dorm și eu,
Să-ți fac din coamă așternut

C'un plumb din flinta ta eu vroi
Să fiu în pulbere culcat
Și să despic cu tine-apoi
Văzduhul morți 'ntunecat
Dar stă voinicul fără glas
Spre roibul său nefericit
Și'n holde singur a rămas
De-aj săi ce 'nfrânți, l-au părăsit.

Pe sus trec repezi corbi în vânt
Și'n țipete răzleți cobor,
Dar, neclintit de jale frânt,
Stă roibul strajă prăzii lor.
Și-a stat așa el lăcrămând
La capul mortului iubit,
Se auzia și-acum urlând
Departate tunu 'n răsărit.

Când noaptea aripa ș'a 'ntins
Sub stele, plânse cu amar
Și bietul roib de jale 'nvins
Târziu, porni de-acum fugar.
De-atunci un glas îndurerat
Plutește 'n nopți pe câmp mereu :
— „Pe unde dormi neplâns, uitat,
Stăpânul meu, stăpânul meu !“

Căpitanul N. VULOVICI

Isprava lui Ion Turcu.

Anul trecut în August, mă hotărâsem să bat un drum, până la moșie în nădejdea că mă voi putea înțelege cu țărani asupra pământului ce urma să le dau de izlaz după noua legiuire.

De acea pe la amiazi, după ce măntuisem cu alergăturile prin oraș și îmbucasem ceva la cel mai puțin murdar din birturile localnice, pornii cu trăsura într'acolo.

Cunoșteam toate amănuntele drumului încă din copilărie, și cu tot farmecul troițelor așezate pe la răspântii, îmbălsămând priveliștea cu gingășia smereniei lor, mai că nu-l mai luam în seamă.

De altfel era un năduf grozav. Soarele vărsa, nemilos, un adevărat potop de dogoare. Și pământul încins și uscat răsfrângea tot jarul acela care năvălea prin ochi, prin piele, până în adâncul trupului. Din când în când o adiere leneșă mângâia obrazii cu o suflare caldă, venită cine știe de unde, care aducea pe limbă ca un glas de secetă.

Beat de soare și de spațiu, cu pălăria trasă pe ochi, cu gândurile împărșiate îmi urmașii călătoria sub arșită fără ca vre-un drumeț să-mi fi răsărit în cale, fără ca vre-un car să fi pus în zăre nota mișcării sale încete. Vizitiul se legăna somnoros pe capră. Și afară de copitele cailor, lovind înăbușit pământul, nici-un alt sgomot nu se auzea prin aer. Numai niște pietriș țipă, o bucată, sub roți. Așoi ele se învărtiră din nou prin țărăni și țăcănitul regulat al potcoavelor reîncepu pe dată. Ceva mai departe, o cioară, speriată de sosirea trăsorei, se ridică din marginea drumului cu un sbor greoi și se lasă pe dreapta în niște miriști pleșuve. Când trecu pe deasupra capului meu, eu scoase un strigăt prelungit și jalnic, care spinteca văzduhul, cu atât mai multă putere cu cât era mai neașteptat, în toată liniștea aceea. Nu știu pentru ce falfăit molatic al aripelor sale, pus ca un accent circumflex pe senin, mi se întipărise în minte și plângerea ei singuratică îmi răsună în urechi până am ajuns în sat.

Aci, strângând țărani roată în jurul meu, am deschis numai de cât vorba asupra părții din moșie care ar fi mai nimerite pentru izlaz. Oar n'am putut ajunge la nici o înțelegere căci jumătate dintre ei primeau pământ ales de mine iar jumătatea nu.

Pe la asfințit, săzul de tocmeală zadarnică, mi-am luat rămas bun de la acest pământ strămoșesc care hrănișe atâtea rânduri de oameni în-

intea mea, și m'am urcat în trăsura ca să mă întorc la gazdă.

La gura vadului de la hotar, patru locuitori din cătunul Plopi mă așteptau, așezați în rând, pe marginea șanțului. Bănuind că au să-mi spue ceva am poruncit vizitiului să oprească. Cel mai bun de gură dintre ei, unul anume Ion Turcu, mă rugă atunci să dau deosebit „popenilor” un cot ca de vre-o cinsprezece pogoane aflat sub malul gârlei unde își păscuse vitele încă din vechime.

Cererea lor dreaptă fiind și făcută cuvincios, o primii pe dată. Și luărăm hotărârea să ne întâlnim, a doua zi, înaintea Comisiei județene, pentru facerea cuvenitelor declarațiuni de împăciuire.

La ceasul hotărât în ajun, ne-am și adunat în tinda judecătoriei, plină cu tot felul de lume dar mai ales cu avocați, proprietari și țărani.

— Dar vechilul Popenilor a sosit? întrebai.

— Aici sunt cuconășule! răspunse glasul lui din mulțime. Și, voios, eși din îmbulzeală.

„Vechilul”, acesta era un om sprinten în mișcări, desghetat la vorbă, cu privirea scăpărând de deșteptăciunea sub un păr mai mult alb de cât cărunț. Scund la stat dar voinic și bine legat, avea un „ceva” hotărât în toată făptura lui care atrăgea pe dată și-i da plăcuta înfățișare a unui român ca de pe vremea pandurilor.

Il și întrebai:

— Ai fost în oștire?

— Am fost.

— Unde?

— La Dorobanți, în Râmnic!

— Grad, cum-va?

— Sergent,

— Dar în război n'ai fost?

— Ba, am fost,

— Da?... și unde?

— Jitarul meu intră deodată în vorbă:

— A fost și spion.

— Fără să vreau mă trăsei aiurit înafoi:

— Cum se poate?

Jitarul urmă:

— L'a lăsat cu aeroplanu.

Dar nu mai auzeam nimic. O scârbă mi se ridică în trup pentru dansul. O ură îmi încolțise în suflet în potriva lui.

El însă sta liniștit înaintea mea ca și când n'ar fi avut nici o învinuire să-și aducă. Și această liniște îmi mărea și mai mult desgustul.

Se vede însă că jitarul îmi ghicise sila pe față căci tot dansul rupse tăcerea, luminându-mă voios:

— Păi nu cum crezi dumneata cu-

conășule!... Badea Ion n'a fost spion la nemți... A fost de ai noștri!

Toată sinea mea se deschisese! Inseninat, întrebai nerăbdător:

— Spune!... Cum așa?

Și omul, fără patos, îmi povesti întâmplarea:

— După ce ne-au bătut nemții de ne-au rupt și se trăsese toate oștirile peste Siret, am ajuns și eu cu batalionul meu de milițieni la Bârlad. Acolo ne-a ajuns o poruncă a marelui cuartier ca să se uleagă, pe corpuri, oamenii din județele pe unde era stabilit frontul, care se poată fi întrebuițați cu folos ca spioni.

M'a ales și pe mine ca unul ce eram de prin părțile locului și le cunoșteam bine.

Toată iarna am stat pe învățătură. Ofițerii ne muștruluiu și ne învățau cum și ce fel trebuia să iscodim toate ca să aflăm cât mai multe și din cât aflam ce trebuia trimis dincolo, peste front.

Ne dăduse la fiecare câte un nume schimbat cu care trebuia să ne iscălim răvașele.

Apoi în primăvară într'o bună zi, ne-a venit ordin de plecare. Mi-am făcut semnul crucii.

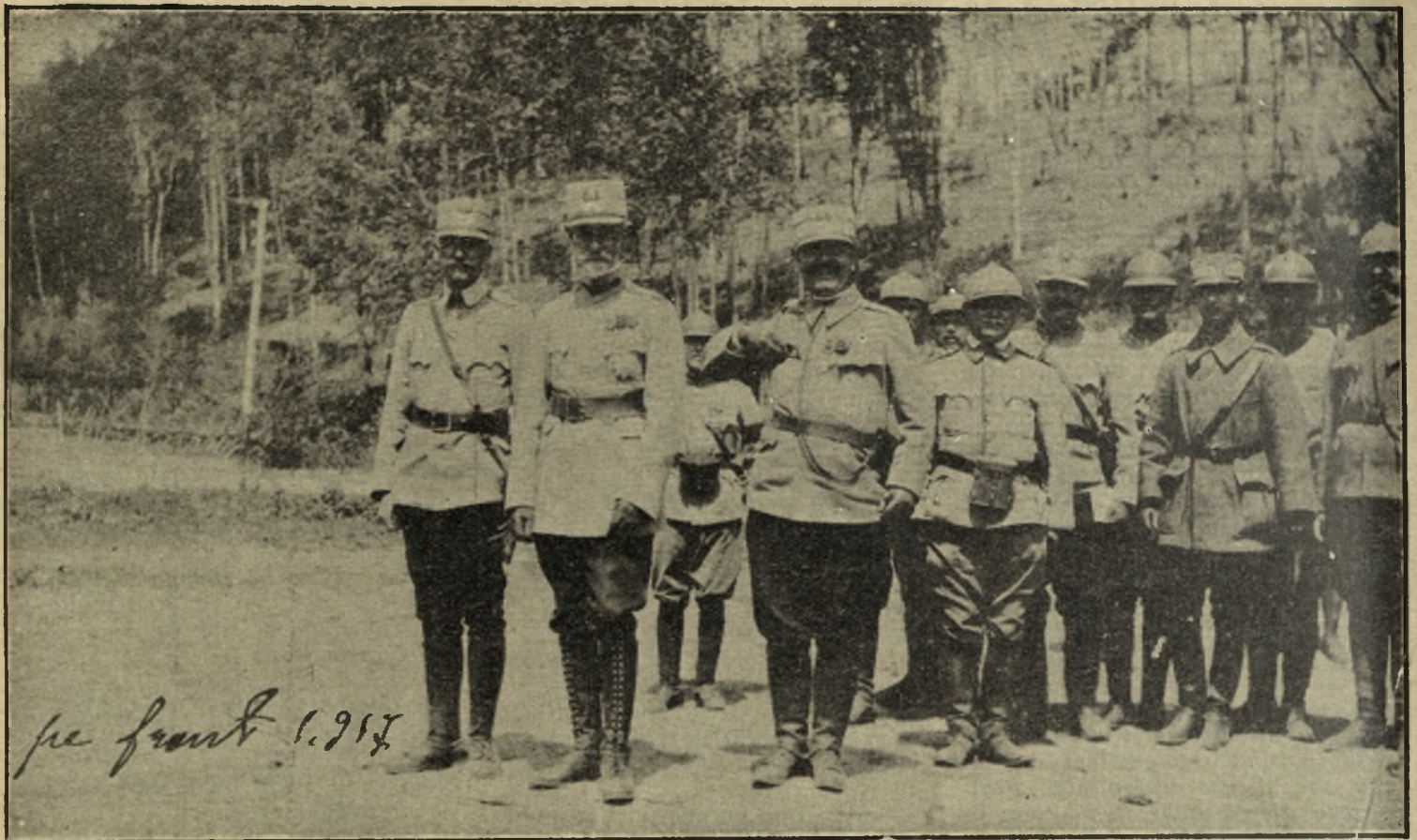
Ne-au pornit în aeroplane cu porumbei călători în panere. Pe mine m'a lăsat aeroplanul ceva mai jos de Hoinari, într'un loc pustiu de pe malul Râmnicului.

Mai erau alți doi tovarăși cu mine. Dar aceștia, de frică, s'au predat nemților, cum au ajuns la ei. Eu însă mi-am așezat panerul cu porumbei într'un copac unde nu-i putea ajunge vulpile și m'am pitit prin câțină în prundul gârlei.

Am stat ascuns vreo două luni. Numai seara eșeam din ascunzătoare. Când mă dădeam cu oamenii care veneau cu cirezile de vite pe drum, când mă amestecam cu cei ce se întorceau de la câmp dela lucru și astfel răsbeam în câte vre-un sat. Dela vre-o babă la ruț, dela vre-un copil pe prispă, de colo, de colo, aflam în totdeauna ce-mi trebuia. Apoi după inscripțiile căruțelor nemțești, după tablitele din cantonamentele lor, controlam spusele lor să văz dacă sunt adevărate. Și când se nimeria bine, plecam tiptil dela gazde și mă duceam la copacul cu porumbei. Din șaisprezece câți am avut, numai doi s'au rătăcit pe drum. Ceilalți au ajuns cu bine la porumbarul lor și cu răvașele mele sub aripi.

Și așa, din sat în sat, am ajuns până la Dumitrești, în deal, unde își așezase vrășmașii o etapă d'a lor.

Cu toate că mă feream grozav dar mă simțise nemții. Dela ceilalți doi tovarăși ai mei care li s'au predat, aflase de mine. Și începură să mă caute. Că într'o seară mă apucase dorul de casă. Prea eram aproape! M'am dus în sat. Oamenii cum au

Mareșalul Averescu și Generalul Văitoianu cu Statul său major la Mărăști în anul 1917.

aflat au venit care mai de care să mă întrebe despre ai lor. Ce era să le spui? Cutare murise, cutare era olog, cutare zăcea în spital. Dar muerea ca muerea! Au început să se bocească. A doua zi, numai patrule dușă mine, pe malul gârlei care mă căutau!

Dacă am văzut așa, m'am hotărât să plec la București. Acolo, oraș mare, mi s'ar fi pierdut urma. Apoi se apropia iarna și n'aveam cum să mai stau prin mărăcini. Intr'o noapte m'am strecurat printre patrule și am luat-o razna, peste câmp.

La București am găsit de lucru și am stat ascuns până ce au plecat nemții din țară. Că de întors în sat, nici chip!

Și încheiă:

— Bine că s'a făcut pace!

O dragoste caldă răsărise în pieptul meu pentru dânsul. Ași fi vrut să-i pot spune cât îl slăveam pentru că știuse să se jertfească fără să mai strige jertfa, fără ca chiar să priceapă cât de mare și neprecupețită era. Dar nu-mi găseam cuvintele. Scoțându-mi mânușa, strânsei cu putere mâna sa aspră și murdară.

— Săți dea Dumnezeu sănătate! Ești un viteaz. Ai făcut pentru țară, singur, mai mult decât am putut face noi toți împreună. Așa e Pa-vele?

— Așa e cuconașule! răspunse Pa-

Înnainte.

Voinicilor! Inaintând,
La mine luați aminte...
Și-atâta doar s'aveți în gând
'Nainte tot 'nainte!

Ne stă ursita scrisă'n frunți
De-al lumilor Părinte;
De-o fi... mutăm din loc și munți
De ne vor sta 'nainte.

Și-un glonț de m'o izbi în piept,
Copii, să țineți minte,
Călând la steag să-i duceți, drept
Vulturul tot 'nainte!

Priviți, zmulgând din piept de leu
Gornistu-a lui cuvinte,
Să mergem, glăsuind mereu,
Prin foc cumplit 'nainte.

vel Bratosin, tovarășul meu de suferințe și strapaturi în război.

Turcu zâmbi cu mulțumire.

Adăugai:

— Știi că dacă te prindeau nemții, de împușcau ca pe un câine?

— Știi cuconașule. Dar ce era să le fac? Că doar nu era să-mi multumească! Noroc că nu m'a vândut nimeni.

Și glasu-i ducă-al vostru pas...
El are-accente sfinte,
Că-i glasul Țarei, acest glas!
Pân-vom muri, 'nainte!

Și de-om muri toți... Ce va fi!
Ne-om odihni 'n morminte!
Dar Țara, cum ne-am dus, va ști
Eroic Inainte!

Că pentru brazda de pământ,
Străbune oseminte,
Și dincolo chiar de mormânt
Am fi trecut 'nainte!

O! Ascultați, ca și de fier,
Mărețele cuvinte
Din corn ce'n tremur pân'la cer
Se duc, ne 'ndemn 'nainte!

Cu arma 'n mână, v'ați legat
Sub steag, prin jurăminte:
Pân' mâna se va fi 'ncleștat
Să mergeți 'nainte!

Tot neamul cată azi spre voi;
Din pagin'le-i sfinte
Veți străluci, viteji, doar voi
Prin vremi, ce stau 'nainte

Și-acum cu dreapta vă 'nchinați..
Și aduce-vă-ți aminte
Că-i Dumnezeu cu noi soldați
'Nainte, tot 'nainte.

E. CERCHEZ

Căpitanul N. VULOVICI

CĂPRARUL LIMBĂ DULCE

„Asta-i nevasta-mea!“ făcea căprarul Limbă-Dulce, mângâindu-și pușca, și-i scornise și-un cântec, pe care îl îngâna la lumina focurilor dela popasuri:

*„Nevăstică ca a mea,
Nu-i în sat la nimenea,
Cu cartușe și curea.
Ea iubeste și nu spune, —
Și iubitul nu-i mai vine:
Două vorbe să-i șoptească
Cinci cartușe să-i pocnească,
Inima să-i potolească...“*

Intr'un iureș, o schijă i-a sfâșiat ca o ghiară carnea de pe obraz, până la os. Tot drumul, în ambulanță, în trenul sanitar, nu s'a despărțit de pușcă. Sta culcat, cu fața 'n' sus, cu capu 'nfășurat în bandajele în-sângerate; numai ochii i se vedeau și-i păreau mai negri între feșele albe. Arma o ținea strâns lângă el, și, din când în când, mâna-i aluneca grăbită peste ea: o pipăa ca degetele unui orb.

La spital vru să-i ia pușca: hainele le dădu îndată, nu se puse de pricină; dar pușca nu vru s'o dea în ruptul capului.

„Nu se poate: nu-i voie să ții arma la dumneata; așa-l rânduiala— îi spuse sanitarul, care-i luase hainele și voia să puie mâna pe armă.

— O fi, camarade, rânduiala așa, eu nu zic ba; da' eu arma, nici mort, nu ție dau, că eu nu vreau să mi-o prăpădească ori să mi-o schimbe cineva, se îndârji căprarul Limbă-Dulce; las' că mai bine stă ea lângă mine.

— Are să se supere domnul doftor.

— Da' de ce să se supere? Oțetul tare vasul lui și-l strică, spune popa 'n biserică... Las' c'am să-l rog frumos, și-are să-mi îngăduie, — că eu de armă nu mă despart nici mort!“

Și d'ntr'a lui, nu'l putu scoate— și-l lăsă să intre în sală cu arma 'n mână. Câteva dudui, — surori de caritate, — se uitară speriate. Una se apropie de el și-i zise:

„Nu-i voie să-ți ții arma aici, dă-o sanitarului.

— Parcă eu nu i-am spus, domnișoară; dar nu vrea în ruptul capului.

— Da' de ce, mă rog?

— Poi asta-i nevasta me, cuvântă căprarul Limbă-Dulce; și eu nu mă desparte de ea nici mort: să-mi fure careva nevasta ori să mi-o schimbe?“

Surorile de caritate făcură haz de răspunsul sugubăț al căprarului Limbă-Dulce, și-l lăsară în pace.

Când veni doctorul și-l văzu cu pușca lângă el, întrebă:

„Da' de ce nu ia-ți luat arma; nu știți că nu e voie să-și ție armele aici?

— Parcă eu nu i-am spus, să trăiți, domnule căpitan, zise sanitarul da' parcă înțelege: căci nici mort nu se desparte de ea.

— Zice că e nevastă-sa, domnule doctor, face, rizând o soră de caritate și se teme, că, dacă s'o despărți de ea, i-o fura-o cineva ori i-a schimba-o.

— Are haz, murmură doctorul, îndreptându-și cu amândouă mâinile ochelarii pe nas ia să vedem ce ai, voinice?

— O zgârâitură, să trăiți, domnule doftor, grăi Limbă-Dulce.

Doctorul îi desfăcu bandajele negre de sânge și zise încruntat, când văzu obrazul sfâșiat până la os:

„Hm, bună zgârâitură... să-i dăm morfina, când i-om coase rana. (Și bătându-l pe umăr pe rânit care sta liniștit, cu obrazul plin de sânge închegat). E cam adâncă sgârâitura, camarade; da' îți dăm morfina, când ți-om coase-o, ca să nu te doară.

— Poi, domnule doftor, asta-i chiar treabă de prisos; d'apoi cum: stricați doftoria de geaba ș'o ci o grămadă de bănet, că știu bine că toate is scumpe, acu, în focul vânăț... Parcă ce: neamțul, când m'a izbit peste falcă de am văzut stele verzi: *mi-a dat morfina 'ntâi?*“

Doctorul răsese cu poftă, ținându-și ochelarii, și zise din toată inima:

„Pentru vorba asta, să știi că-ți dau voie să-ți ții nevasta lângă tine“.

Și toată vremea, cât a stat în spital, Limbă-Dulce și-a ținut arma lângă el. Și câteodată, seara, când s'așternea liniște desăvârșită, și rănii stăteau nemișcați în paturi, cu ochii țintiți departe, căprarul Limbă-Dulce își aducea aminte de cântecul lui și începea a murmura încet:

*„Nevestică ca a mea,
Nu e în sat la nimenea,
Cu cartușe și curea...“*

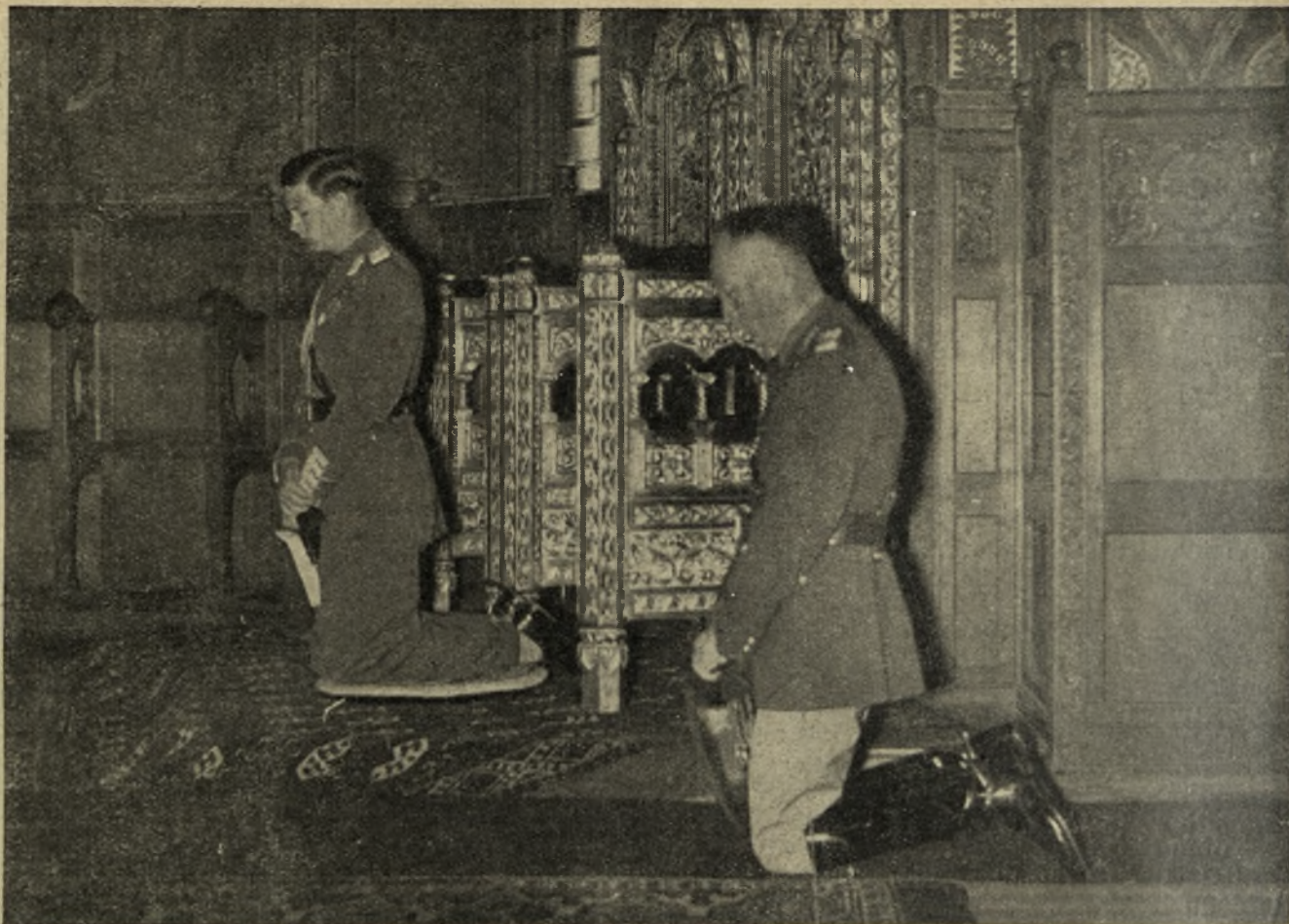
N. N. Beldiceanu

Vederi din interiorul Mausoleului dela Mărășești.

Arcul de triumf

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Maiestatea Sa Regele Mihai I și Domnul General Ion Antonescu Conducătorul Statului și Președinte al Consiliului de miniștri, la Te-Deumul dela Sf. Patriarhie.

